

La revolució educativa comença per l'horari

Entitats expliquen a NacióDigital la seva proposta per flexibilitzar la jornada escolar i adaptar-la a les necessitats dels alumnes i les famílies

Una nena en un menjador escolar | ACN

Són imaginables uns horaris escolars diferents dels que coneixem? I possibles? A Catalunya fa anys que el debat sobre com han de ser les jornades a les escoles està damunt la taula de la comunitat educativa. Ara, la Fundació Jaume Bofill (<https://www.fbofill.cat/>) i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica (FMRP) (<http://www.mrp.cat/>) han presentat l'informe *Educació a l'hora* (<https://www.fbofill.cat/educacio-lhora?lg=es>), un projecte flexible per definir uns nous horaris escolars, adaptable a les necessitats educatives, socials i territorials del moment. En aquest, algunes de les propostes més trencadores són la fi dels deures, aconseguir un major rendiment i acabar amb el format d'assignatures que es coneix.

L'informe plantejat per les dues entitats proposa flexibilitzar els horaris. L'entrada, per exemple, podrà ser entre les 8.30 i les 9 hores; de les 9 a les 12.30 -en cas de primària- i fins les 13 hores -per a secundària- tindran lloc les activitats lectives; la pausa per dinar es podrà fer entre les 12.30 i les 14 hores -en el cas de primària- i de 13 a 14 a secundària; entre les 14 i les 16 hores hi haurà activitats lectives dins del mateix centre; i de 16 a 18 hores es plantegen activitats lectives de lliure elecció (extraescolars) que poden ser dins i fora del centre. Respecte d'aquesta proposta d'horaris, que avancen els actuals, l'informe marca que ha de ser ajustada al territori en funció de l'oferta d'activitats i context que tingui.

"El que és evident és que la transformació educativa ha vingut per quedar-se", afirma el director

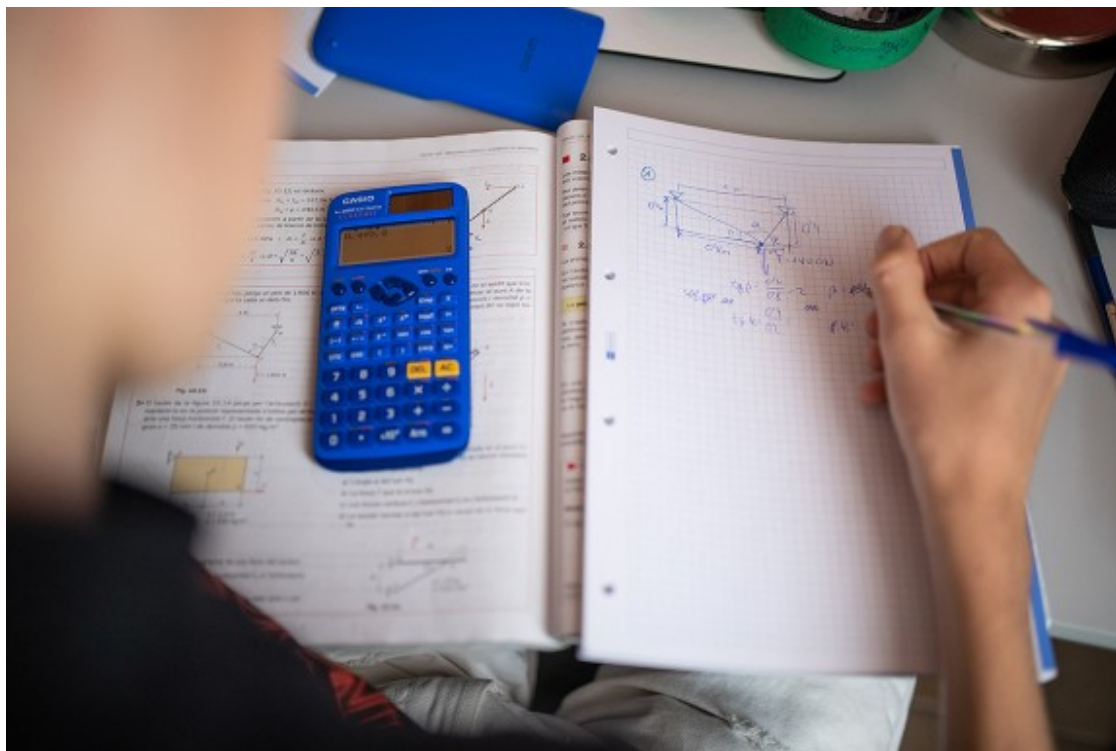
general de centres públics del Govern, Josep González-Cambray, a **NacióDigital**. Tant la cap de projectes de la Fundació Jaume Bofill, Elena Sintes, com Jaume Aguilar, de la FMRP, i González-Cambray coincideixen en el fet que aquesta proposta és un model més ajustat als temps actuals: "Els horaris escolars d'avui dia són rígids i obeeixen a una metodologia que no s'ajusta a les necessitats reals dels alumnes".

Aguilar també apunta que l'objectiu de la proposta sempre té l'alumne present i que està pensada pel seu bé, en clau equitativa i de salut. "Està més que demostrat que avancem cap a una educació més competencial, que treballa per projectes i no per hores lectives marcades com fins ara (<https://www.naciodigital.cat/noticia/172923/menys/examens/mes/estimuls/aixi/sera/educacio/futur>) ; per això són necessaris uns horaris que vagin d'acord amb aquest nou plantejament", explica, al seu torn, el responsable governamental.

Els deures penalitzen les famílies amb menys recursos

En què es tradueix aquesta educació competencial? Primer de tot, detalla Aguilar, en permetre que els alumnes arribin a una hora decent a casa i tinguin temps per descansar i sopar. "Un dels temes atrevits que es plantegen és l'eliminació dels deures a casa, un element de discriminació", afegeix. Segons l'expert, les famílies amb més dificultats econòmiques no poden dedicar temps als seus infants per ajudar-los a fer els deures, "i això a la llarga eixampla les distàncies i genera desigualtats".

Un altre exemple que posa és l'equiparació d'estudis fora de l'aula. És a dir, si un alumne fa futbol o música fora de l'escola, a primària no se l'obligarà a fer una assignatura sobre això com la resta de companys si ja té aquests coneixements, sinó que se "llibera" per poder dedicar el temps a fer altres projectes. En el cas dels estudis de secundària passa el mateix, però amb els crèdits de lliure elecció: "No cal que es facin dins del centre; això permetria treure pressions a l'alumne".

Les famílies amb més dificultats econòmiques no poden dedicar temps als seus infants per ajudar-los a fer els deures Foto: Bernat Cedó

Aquestes propostes van acompanyades d'un plantejament que trenca amb el model d'assignatures que es coneix (una hora de Matemàtiques, de Castellà, Català, Ciències...), ja que posa damunt la taula un sistema per franges d'estudi "que vagi en sintonia amb el que passa fora de l'aula".

Tot això, explica Sintès, "evidentment té un impacte sobre la millora del rendiment escolar". L'experta parla de la rigidesa del sistema actual, que "pressiona" els alumnes. "El trencament amb aquest model clàssic té un impacte sobre els infants, perquè permet que puguin desenvolupar-se amb tot el seu potencial, ja que tindran més llibertat a l'hora de decidir com i en què invertir el seu temps". Segons Sintès, la proposta converteix l'alumne en un subjecte actiu que pren decisions i té temps per cultivar els seus interessos.

"Serà difícil trobar opositors"

"És un model que resol els principals reptes de l'educació i en el qual hi surt guanyant tota la comunitat educativa", comença Sintès. "La proposta és suficientment oberta perquè cada centre pugui escollir els horaris i activitats d'acord amb el seu entorn". En aquesta línia, Aguilar assegura que fins ara no han rebut cap "oposició ferma" a la proposta. "Serà difícil trobar opositors perquè tota la comunitat educativa es pot sentir propera al document, ja que recull les bases del consens sobre els horaris educatius i les aportacions fetes, un exercici que ja es va fer l'any 1993 al Marc Unitari de la Comunitat Educativa (MUCE).

La proposta converteix l'alumne en un subjecte actiu que pren decisions i té temps per cultivar els seus interessos, explica Elena Sintès

En altres paraules, és normal que no existeixi un sector contrari a l'informe, indica Aguilar, ja que "fa molt poc que s'ha publicat i potser de cara a la tardor sorgeix".

25 nous instituts escola ho posen en marxa aquest curs

Amb aquesta proposta, els experts asseguren que el debat entre horari partit o compactat queda superat. Actualment el 90% dels instituts fan jornada compactada (524 de 591 centres), explica González-Cambray. És a dir: els alumnes d'institut acaben sortint cap a les 15 hores i dinen a les 15.30 o 16, molt tard si no han esmorzat prou bé.

Aquest curs, 25 nous instituts escola arrencaran el curs amb aquesta nova proposta d'horaris que planteja l'informe, tot i que són més de 100 els centres que ho han sol·licitat fer. Els autors de l'informe recomanen al departament d'Ensenyament iniciar un pla pilot i que alguns centres ja es puguin organitzar a "temps complet".

Tant Aguilar com Sintès apunten que el sistema educatiu avança cap a una integració d'activitats lectives i no lectives, on les extraescolars es puguin fer a la mateixa escola o en altres instal·lacions però sempre en sintonia amb els mestres del centre. Aquest concepte reforça tenir les escoles obertes de 9 a 18 hores perquè cap nen quedi al marge d'aquestes oportunitats. Els experts també expliquen que amb aquest treball, els recursos d'un municipi poden enfortir aquells centres que, pel que sigui, actualment per exemple presenten espais insuficients per

oferir més activitats.

Aquest curs, 25 nous escola institut arrencaran el curs amb aquesta nova proposta d'horaris Foto: ACN

Cal un sistema de tarifació i beques amb finançament suficient

Per garantir que ningú quedi al marge, és indispensable un sistema de tarifació i beques amb finançament suficient, expliquen els experts. "Tothom que vulgui ha de poder accedir a aquestes activitats no lectives, i aquí és on l'administració ha de garantir que ningú es quedi fora per motius econòmics", diu Aguilar.

Els autors de l'informe es troben ara mateix immersos en un procés de calcular els costos. Asseguren que no serà igual per a cada municipi, per això és una tasca "complexa": hi ha municipis amb manca d'oferta d'activitats (escoles de música, de dansa, poliesportius, piscina...), i altres grans ciutats que és tot just el contrari. "Al Departament demanem que els recursos que es destinen ara continuïn arribant a tothom", afirma Aguilar.

Com es paga el dinar

Pel que fa a les beques menjador, Sintès explica que, com que no hi ha obligatorietat de res, tampoc hi ha necessitat d'incrementar pressupost ara mateix, però que s'ha d'estudiar. Com que es reduiria l'hora de dinar -i dependrà de cada territori-, potser aquells municipis que detecten més famílies que necessiten que els alumnes vagin a casa a dinar, establiran el màxim de temps possible per fer aquest àpat. En escoltes situades en barris desfavorits, potser l'administració haurà de dedicar-hi més pressupost per garantir que els infants mengin al centre.

"Però tot s'ha d'estudiar, no implica més pressupost a la força, ja que amb la modificació d'horaris també es redistribueixen despeses", diu Sintès. Pel que fa al Departament d'Educació, González-

Cambray explica que valoraran la proposta: "Hem de tenir indicadors qualitatiu i quantitatiu". El director general de centres públics referma la voluntat del Govern de prendre decisions consensuades amb tot el territori, valorant la sostenibilitat del projecte i respectant l'autonomia dels centres.

Una nena en un menjador escolar Foto: ACN

La inexistència de regulació dels horaris escolars a Catalunya

Catalunya no ha regulat el procediment de demanda de modificació horària, juntament amb el País Basc i Cantàbria; són els tres únics casos dins l'estat espanyol. Segons l'informe, és "necessari" establir una regulació dels horaris escolars per tal que les demandes de canvi es vehiculin sobre la base d'uns criteris comuns i les modificacions es produeixin a partir d'uns criteris de garantia d'equitat i qualitat educativa.

L'estudi posa els exemples d'Aragó i del País Valencià com a bons marcs normatius acordats àmpliament per la comunitat educativa, incloent-hi els sindicats. El model horari que planteja l'informe, explica Aguilar, requereix una regulació que en doni cobertura. Dins del mateix estudi, es proposa una resolució que obri pas a un pla d'estabilització: marca unes bases per a la regulació horària en el sistema educatiu a Catalunya que permetrien el desenvolupament del model horari a temps complet, explica Aguilar.

La regulació parteix de dues premisses, segons l'informe: els centres han de tenir marge d'autonomia per dissenyar els seus projectes educatius propis que, alhora, han d'estar integrats en una xarxa territorial més àmplia per evitar la competència i la segregació escolar.

Quins passos queden?

"Està molt bé tenir bones paraules cap a l'informe, ara queda veure com es materialitza", diu Aguilar. En aquesta línia, González-Cambray assegura que la intenció del Govern és avançar fins a poder garantir aquest nou model, a tot arreu, "més adaptat a les necessitats reals de l'alumne". Un canvi que, segons el director general de centres públics, és "necessari i inevitable".

El director general s'imagina un desplegament progressiu d'aquest canvi arreu del territori, que afectarà tant escoles públiques com concertades -ja que aquest és precisament un dels pilars de l'equitat que es defensen a l'informe: que els horaris no siguin motiu d'exclusió segons la tipologia del centre ni de discriminació-. "Des del Departament proporcionarem tot el nostre suport, i tan de bo la iniciativa del canvi surti dels mateixos centres", assegura.

A la trobada del 23 d'octubre on es presentarà l'informe també hi assistiran actors internacionals de Dinamarca, Alemanya i Portugal, països que tenen experiències similars

El pròxim 23 d'octubre es durà a terme un acte públic de presentació de l'informe. La jornada ha de servir per debatre sobre una proposta que "en cap cas és impositiva", diu Sintès. En aquesta trobada també hi participaran actors internacionals vinguts d'Alemanya, Dinamarca i Portugal, països que han passat per experiències similars. "No ens hem inventat res", diu Aguilar, "el que surt a l'informe és el que està passant a Europa".

El 16 de novembre tindrà lloc la jornada del Consell Escolar de Catalunya. Aquesta setmana passada els autors de l'informe s'han reunit amb membres del Consell Escolar per plantejar-los la proposta, que a partir d'ara i fins el 16 de novembre ha de treballar per determinar quin paper ha de jugar en aquest procés de transformació educativa. La implantació d'aquesta proposta té tres línies d'actuació que s'han de posar d'acord: el Consell Escolar, el dels autors de l'informe, i el del territori; explica Aguilar.

De l'escola a la feina dels adults

González-Cambray creu que l'educació ha de millorar, tot i que "sempre hi haurà reptes i marge de millora" en aquest camp. De mica en mica, el desplegament creu que anirà arribant a tot arreu; primer a l'educació primària i secundària, però també pronostica que arribi a la universitat, on el mateix model públic també alerten que està en crisi (<https://www.naciodigital.cat/noticia/184293/universitats/publiques/catalanes/alerten/model/esta/perill>) . "I com no podia ser diferent, també arribarà el canvi en els horaris laborals dels adults. Perquè també han d'anar en sintonia amb l'educatiu". Per això, conclou: "El repte és de tots".